

**Ключові проблемні питання
у сфері захисту прав постраждалого населення в умовах повномасштабної збройної агресії проти України**

Сфера	Опис проблеми	Шляхи вирішення	Відповідальний
Евакуація	<p>З 24 лютого 2022 року на різних рівнях впроваджуються заходи з евакуації населення в регіонах з високим рівнем загрози життю і здоров'ю.</p> <p>29 липня 2022 року Мінреінтеграції повідомило про створення Координаційного штабу з організації евакуації у Донецькій області. 1 серпня 2022 року Мінреінтеграції опублікувало алгоритм евакуації. Втім, інформація про порядок роботи координаційного штабу, способи взаємодії з ним та евакуаційні процеси була недостатньою (зокрема, мова йде про інформацію щодо пошуку і надання постійного житла для евакуйованих, у т.ч. маломобільних, надання евакуйованим психологічної, медичної юридичної допомоги, координації дій з недержавними організаціями тощо). 2 серпня 2022 року Кабінет Міністрів ухвалив розпорядження про проведення обов'язкової евакуації населення Донецької області. Відповідно до даних, які озвучив очільник Донецької ВЦА Павло Кириленко, в області перебували приблизно 350 тисяч осіб. Станом на 7.10.2022 року з Донецької області евакуювали лише 22 тисячі людей. Отже, мета евакуації з Донецької області не була досягнута.</p> <p>В першу чергу це пов'язано із тим, що наразі відсутня комплексна система евакуації цивільного населення із зони бойових дій і наближених до неї територій. Система щонайменше повинна складатися з узгодженого механізму евакуації на всіх рівнях, ефективної системи</p>	<ul style="list-style-type: none"> • створення та ефективного функціонування мережі локальних евакуаційних штабів при органах місцевого самоврядування та військових цивільних адміністраціях; • напрацювання механізмів евакуації, зокрема, обов'язково з подальшим їх доведенням громадськості; • створення системи збору та оновлення інформації про місця тимчасового й довгострокового перебування евакуйованих, яка враховувала б стан їхнього здоров'я та інші необхідні критерії; • відкриття/сприяння у відкритті нових спеціалізованих закладів для розміщення осіб з інвалідністю і маломобільних осіб; • запровадження систем супроводу для окремих категорій евакуйованих; • налагодження співпраці з іноземними партнерами в питанні розміщення евакуйованих; • впровадження комунікаційної стратегії на рівні евакуаційних та прийомних штабів за допомогою якої буде здійснюватися належне інформування щодо евакуації (безпечні коридори та маршрути слідування, подальше розміщення, надання допомоги тощо). 	<p>Мінреінтеграції ДСНС МВС МЗС Мінсоцполітики МОЗ Мінцифри Міністерство оборони Обласні та Київська міська військові адміністрації</p>

	<p>інформування населення, оцінки стану здоров'я та перших потреб евакуйованих осіб, централізованого збору та оновлення інформації про місця для тимчасового й довгострокового перебування евакуйованих, зокрема людей з інвалідністю та інших маломобільних людей, належної системи координації між державними та недержавними ініціативами, системи пошуку потенційних місць розміщення за кордоном.</p> <p>У той же час занепокоєння викликають окремі заклики щодо необхідності евакуації як вияв «проукраїнської позиції». Такий заклик варто озвучувати одночасно з наданням інформації про гарантовані безпечні евакуаційні коридори, подальше розміщення, допомогу та підтримку, яку держава, місцева влада та неурядові ініціативи готові їм надати.</p>		
<p>Реалізація прав ВПО</p>	<p>Тривалий час реалізація державної політики щодо внутрішнього переміщення не спиралася на належну інформацію щодо кількості ВПО, їхнього соціально-демографічного портрета та оцінки їхніх потреб. Зазначене є, зокрема, наслідком політики держави щодо мешканців ТОТ, які з метою отримання пенсії та соціальної допомоги вимушено реєструвались як ВПО.</p> <p>З початком широкомасштабної збройної агресії, що призвела до значного збільшення кількості ВПО, питання належного обліку та вивчення потреб ВПО на місцевому і національному рівнях значно актуалізувалося. Водночас неможливо стверджувати про наявність суттєвих змін у контексті задоволення потреб ВПО, оскільки:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відсутні відповідні статистичні дані щодо ВПО через недосконалість системи обліку ВПО, починаючи з 2014 року; • відсутня прозора методологія оцінки потреб ВПО (допомога призначається на підставі вже наявного статусу, а не відповідно до існуючих потреб); • відсутні можливості оновлення інформації про потреби, визначені під час взяття на облік ВПО, в тому числі у застосунку «Дія», та належний механізм їх задоволення; 	<ul style="list-style-type: none"> • усунення дискримінаційних підходів щодо здійснення соціальних та пенсійних виплат ВПО та жителям ТОТ; • узагальнення даних про кількість ВПО (в тому числі дітей, осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю з числа ВПО) в розрізі громад та окремих населених пунктів; • запровадження механізму оцінки потреб ВПО з метою забезпечення їхнього подальшого задоволення; • систематичне проведення оцінки потреб та інформування про результати місцевої влади, міжнародних партнерів тощо з метою формування довгострокових рішень та реалізації програм; • створення електронного кабінету ВПО в застосунку «Дія» з метою забезпечення можливості внесення та/або оновлення інформації та/або документів для отримання послуг, відстежування їхнього статусу тощо. 	<p>Мінреінтеграції Мінсоцполітики Мінгромад Мінцифри Обласні та Київська міська військові адміністрації</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • відсутність сформованих потреб на місцевому рівні, що призводить до непропорційного й хаотичного реагування на потреби та не дозволяє сформулювати запит у довгостроковій перспективі, залучати необхідний обсяг фінансування тощо. <p>Зазначені питання підлягали обговоренню під час проведення тематичних сесій щодо перегляду Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження середньострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2024 року, схвалених в 2021 році в контексті повномасштабної збройної агресії проти України як такі, що мають бути включеними до оновленого документа.</p>		
Житло	<p>Попри реагування місцевої влади на масове вимушене переміщення, викликане широкомасштабною агресією проти України та забезпечення в різних форматах розміщення людей (у навчальних закладах, гуртожитках, санаторіях, таборах, приватних квартирах, будинках у сільській місцевості тощо), слід констатувати, що надалі:</p> <ul style="list-style-type: none"> • умови проживання в багатьох місцях компактного поселення (МКП) залишаються неналежними, а кількість місць для поселення ВПО — недостатньою; • відсутні перевірені та оновлені дані щодо потреб ВПО в житлі та його характері, зокрема для забезпечення інтересів людей з інвалідністю, багатодітних сімей тощо; • недостатньо ефективний процес оцінки наявного житла державної та комунальної власності (рекреаційні об'єкти, санаторії тощо), в тому числі об'єктів у громадах, які потенційно можуть використовуватися з метою забезпечення житлових прав ВПО (шляхом переходу у власність громади за результатом визнання спадщини від померлого, реконструкції, проведення ремонтних робіт тощо); • відсутнє належне інформування щодо наявних місць для розміщення (мова йде про загальне 	<ul style="list-style-type: none"> • створення єдиної інформаційної бази даних щодо доступних місць розміщення, їхнє оперативне оновлення та надання інформації в узагальненому форматі (з міркувань безпеки відповідна база має бути закритою, призначеною для використання лише уповноваженими органами/особами); • забезпечення координації процесів розміщення на центральному та місцевому рівнях; • вжиття заходів із забезпечення належних умов перебування ВПО в МКП, в тому числі щодо готовності житлових приміщень до зимового періоду; • вжиття заходів з формування та впровадження довгострокових рішень у сфері забезпечення житлових прав із залученням громадськості та міжнародних організацій; • впровадження дієвого механізму надання компенсації особам, чиє житло було зруйноване або пошкоджене внаслідок збройної агресії РФ. 	<p>Мінреінтеграції Мінсоцполітики Мінгромад Держмолодьжитло Обласні та Київська міська військові адміністрації</p>

	<p>інформування щодо місць без зазначення конкретних адрес МКП та інших деталей);</p> <ul style="list-style-type: none"> • залишається необхідність в більш активному залученні влади на центральному рівні до координації процесів, пов'язаних з розміщенням. <p>Також на сьогодні достатньою мірою не були сформовані довгострокові моделі розв'язання житлових питань постраждалих осіб. Урядом вживаються окремі заходи для вирішення житлових проблем населення, що постраждало від військової агресії проти України у середньостроковій перспективі (наприклад, у вересні 2022 року КМУ було затверджено новий Порядок надання житла, придбаного Держмолодьжитлом за рахунок коштів гуманітарної та іншої допомоги, для тимчасового проживання постраждалих осіб).</p> <p>Відсутнім є сформований механізм надання компенсації постраждалим, чиє житло було зруйноване або пошкоджене внаслідок військової агресії проти України. Основний законопроект, покликаний вирішити це питання, — проект Закону про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації (реєстраційний №7198 від 24.03.2022р.), який було прийнято за основу 1 квітня 2022 року, очікує на друге читання.</p>		
<p>Освіта</p>	<p>Суттєвим кроком вступної кампанії 2022 року стало розроблення процедури вступу для молоді, яка проживає на ТОТ і територіях проведення бойових дій, шляхом проходження співбесіди онлайн.</p> <p>Такий механізм викликав зацікавленість вступників, про що свідчать численні звернення до неурядових організацій. Проте надання вичерпних відповідей на всі питання, що турбують, не було можливим з огляду на відсутність єдиного алгоритму вступу. На практиці процедура вступу відрізнялася в різних вищих навчальних закладах. Інформаційна кампанія не була достатньою через короткі строки впровадження процедури.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • затвердження механізму ідентифікації особи, паспортні документи якої втрачені або відсутні, з метою зарахування до навчальних закладів; • розробка та поширення дорожньої карти для абітурієнтів з ТОТ та зони бойових дій з покроковим алгоритмом вступу (в тому числі через онлайн-співбесіду); • затвердження процедури вступу для абітурієнтів з ТОТ та зони бойових дій одночасно з затвердженням загальної процедури вступу; • проведення широкої інформаційної кампанії 	<p>МОН Мінреінтеграції ДМС</p>

	<p>Надалі невирішеним залишається питання зарахування до навчальних закладів осіб, які не мають паспортних документів України (не змогли отримати або втратили їх). Невирішеною також є потреба в підтвердженні освітніх кваліфікацій для молоді, яка з об'єктивних/суб'єктивних причин залишилася для продовження навчання на ТОТ і там здобула відповідну освітню кваліфікацію. Серед них є фахівці, які наразі вкрай потрібні в різних галузях української економіки (наприклад, лікарі, столяри тощо) та готові працювати в інтересах держави. Наразі такі категорії не мають змоги працевлаштуватися через відсутність процедури підтвердження кваліфікації. Відсутньою є можливість одержання українського освітнього документа про отримання загальної середньої освіти в режимі онлайн, у тому числі за кордоном.</p>	<p>щодо процедури вступу (для вступників і співробітників вищих навчальних закладів);</p> <ul style="list-style-type: none"> • проведення інформаційно-роз'яснювальної кампанії з метою інформування суспільства про доступ до освіти жителів ТОТ; • затвердження процедури підтвердження освітніх кваліфікацій, здобутих на тимчасово окупованій території України; • вжиття заходів з впровадження процедури отримання документа про загальну середню освіту в онлайн-форматі. 	
<p>Документи</p>	<p>Громадяни України, які проживають на ТОТ чи виїхали звідти, стикаються зі значними складнощами в оформленні документів, зокрема документів про народження дитини, документів, що посвідчують особу та підтверджують її належність до громадянства України. Для отримання свідоцтва про народження дитини, якщо таке народження відбулося на тимчасово окупованій території України, батьки чи інші родичі мають звертатися до суду із заявою про встановлення факту народження дитини. Так, лише протягом 2019 року в судовому порядку було встановлено факт народження 11 359 дітей на ТОТ. З початком пандемії 2020 року кількість таких заяв значно зменшилася, а після початку широкомасштабної збройної агресії проти України стала мінімальною. За I квартал 2022 року було зареєстровано лише 465 фактів народження на ТОТ. Загострення проблеми після початку широкомасштабної збройної агресії проти України пов'язане з припиненням роботи пунктів пропуску через лінію розмежування (адмінкордон), а також оголошення в РФ мобілізації, яка на окупованих територіях України має ознаки примусової, і є воєнним злочином. Громадяни України, які намагаються врятуватися від мобілізації, покидають ТОТ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • запровадження адміністративної процедури встановлення факту народження дитини на тимчасово окупованій території; • розробка і запровадження процедури, відповідно до якої в умовах відсутності адміністративної процедури встановлення факту народження дитини на тимчасово окупованій території, відповідні органи держави (зокрема, Уповноважений ВР з прав людини) зможуть звертатися до судів із відповідними заявами про встановлення фактів народження дитини, а ЗДУ на підставі даних про державну реєстрацію факту народження зможуть видавати відповідні документи, що посвідчують цей факт; • запровадження чіткого алгоритму дій працівників ДМС щодо проведення процедури встановлення особи з обов'язковим інформуванням щодо такої на офіційних ресурсах, зокрема сайті ДМС; • розробка та запровадження механізму ідентифікації особи, яка проживає на ТОТ чи виїхала звідти та яка ніколи не оформлювала 	<p>Мін'юст БПД ДМС Мінреінтеграції МЗС ДПСУ Уповноважений ВР України з прав людини</p>

	<p>Часто вони намагаються виїхати з дружинами і дітьми, втім, не можуть цього зробити із документами про народження, виданими на ТОТ. У разі виїзду на територію третіх країн вони не можуть ані їхати далі, ані отримати документи українського зразка.</p> <p>Водночас для мешканців території, що була окупована до 24 лютого 2022 року, отримання паспорта громадянина України, паспорта громадянина України для виїзду за кордон є складною і тривалою процедурою ідентифікації, яка передує оформленню документа. Особливої гостроти набуло питання неоформлення паспортів громадян України для осіб, які на момент початку збройного конфлікту у 2014 році були дітьми і з огляду на різні обставини не оформлювали паспорт. Такі особи мають пройти процедуру встановлення особи. В умовах, коли частина цих осіб внаслідок примусового переміщення чи виїзду з метою порятунку опиняються або на території РФ, або на території третіх країн, важливим є запровадження адекватної системи документування таких осіб паспортами громадян України за межами території України.</p> <p>Водночас 15 жовтня ДПСУ надала роз'яснення, що у випадку, коли громадяни України прибувають в український пункт пропуску без паспортних документів, за наявності свідоцтва про народження в'їзд на територію України таких громадян буде здійснюватися за окремими рішеннями, що прийматимуться за результатами поглибленого контролю, необхідного для ідентифікації осіб.</p> <p>Громадяни України, які знаходяться за кордоном, стикаються з труднощами отримання документів (паспорта громадянина України та паспорта громадянина України для виїзду за кордон), звернення за оформленням яких було здійснене до 24 лютого.</p>	<p>паспорта громадянина України;</p> <ul style="list-style-type: none"> оформлення та видача посвідчення особи на повернення в Україну тим повнолітнім громадянам України – мешканцям ТОТ, які мають свідоцтво про народження, видане уповноваженим органом України, з подальшим проходженням на території України процедур ідентифікації, необхідних і можливих для встановлення особи з урахуванням особливостей проживання в умовах окупації, для оформлення паспорта громадянина України; забезпечення видачі виготовлених та не отриманих раніше паспортних документів (паспорта громадянина України, паспорта громадянина України для виїзду за кордон), в тому числі за кордоном; вжиття заходів із збільшення кількості установ/визначення уповноважених осіб ДМС для забезпечення оформлення (в тому числі проведення ідентифікації) документів, що посвідчують особу, та її належність до громадянства України за кордоном. 	
<p>Цифрові послуги</p>	<p>Запущена 19 квітня 2022 року Мінцифрою послуга «Оформлення допомоги для ВПО» (з оновленнями) надалі потребує суттєвих доопрацювань та прозорого</p>	<ul style="list-style-type: none"> доопрацювання послуг для ВПО на порталі та в застосунку «Дія» шляхом розширення кола отримувачів, спектру функціонала, 	<p>Мінцифри Мін'юст Мінреінтеграції</p>

інформування щодо її функцій. Зокрема, в частині відповідного найменування, розширення функціоналу (в тому числі на отримання допомоги на проживання в розмірі, передбаченому для осіб з інвалідністю, відмова від отримання допомоги на проживання тощо), розширення кола отримувачів послуги (послуга надалі недоступна для осіб, які були зареєстровані як ВПО до 24 лютого 2022 року та зазнали повторного переміщення; осіб, які звернулися по отримання довідки про взяття на облік ВПО після 24 лютого 2022 року в офлайн-форматі та перемістилися повторно, бажають подати заяву на отримання допомоги на проживання або надати інформацію про актуальні потреби; осіб, які не мають біометричних документів; осіб, які перемістилися в межах однієї області, громади або населеного пункту тощо).

Зазначені проблеми були розглянуті на робочій нараді від 22 липня 2022 року під головуванням віцепрем'єр-міністерки – міністерки з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. За її результатом було погоджене забезпечення широкої модифікації застосунку «Дія», в тому числі в частині цифровізації інформації про осіб з інвалідністю. Як наслідок, 14 жовтня 2022 року були внесені перші зміни (в частині оптимізації отримання довідки) та 20 жовтня 2022 року анонсували тестування в частині забезпечення можливості скасування довідки про взяття на облік ВПО, повідомлення про зміну фактичного місця проживання. Наразі неможливо встановити, чи такі зміни стосуються ВПО зареєстрованих до 24 лютого 2022 року або звертались за отриманням довідки офлайн. Впровадження змін в цій та інших частинах залишається актуальним та має високий запит від ВПО.

Також необхідним є впровадження рішень, зокрема цифрових, щодо реєстрації актів цивільного стану на територіях, які після початку широкомасштабної збройної агресії тимчасово перебувають під контролем російської армії. Так, відповідно до [інформації Мін'юсту](#) на період воєнного стану реєстрацію народження дитини на територіях, у межах яких припинений доступ до єдиних та державних реєстрів, здійснює відділ державної реєстрації

- автоматизації процесів ухвалення рішень; доопрацювання механізму дистанційної реєстрації актів цивільного стану, що відбулися на тимчасово окупованій території або територіях, що перебувають під контролем російської армії з метою забезпечення отримання свідоцтва про народження на території третіх країн.

	<p>актів цивільного стану у Чернівецькій області на підставі документів, направлених онлайн. Зокрема, в переліку документів, необхідних для вчинення дій, зазначено медичний документ, що відповідно до законодавства є підставою для проведення державної реєстрації народження. Станом на дату підготовки документа встановити можливість надання документа органами окупаційної влади не вдалось.</p> <p>Відповідно до зазначеної процедури, надалі залишатиметься ускладненою можливість виїзду з метою евакуації через територію Російської Федерації та далі до країн ЄС, Грузії, Вірменії тощо. Отримання свідоцтва можливе лише за умови надання оригіналу медичного документа шляхом звернення до органів РАЦСу.</p>		
<p>Депортація</p>	<p>З початку березня 2022 року відбулося масове примусове переміщення та депортація українських громадян з районів активних бойових дій, а також із зайнятих російською армією населених пунктів Київської, Чернігівської, Харківської, Сумської, Запорізької, Донецької, Луганської, Херсонської областей до РФ та Білорусі. Наразі важко визначити кількість українських громадян, які були депортовані або внаслідок дій держави-агресора опинилися на території РФ. Українська влада не має власних джерел інформації та оцінки кількості громадян України, які були депортовані до РФ чи РБ. За даними УВКБ ООН, станом на 3 жовтня 2022 року на територію РФ виїхали 2,852 млн українців. Водночас, за інформацією російської сторони, станом на 3 жовтня на територію РФ прибули 4,5 млн громадян України, з них 685 тис. дітей.</p> <p>Громадяни України, які опиняються та території РФ та РБ, стикаються із численними труднощами. Насамперед, це відсутність засобів для існування, необхідних для виїзду з території цих країн, а також відсутність документів, що посвідчують особу та належність до громадянства України, втрата документів дітей (наприклад, свідоцтва про народження) або отримання їх уже в період контролю території російською армією, відсутність документів, які б</p>	<ul style="list-style-type: none"> • запровадження механізму дистанційної ідентифікації та подальшого оформлення, виготовлення посвідчення на повернення в дипломатичних установах/консульствах України в сусідніх країнах; • запровадження механізму надання дублікатів свідоцтв про народження дитини в разі, якщо дитина була примусово переміщена з території України на територію РФ; • сприяти виїзду громадян України з території РФ чи РБ у безпечні країни (ЄС, Грузія) через взаємодію із міжнародними партнерами. 	<p>МЗС ДМС Мінреінтеграції</p>

	<p>могли підтвердити кваліфікацію.</p> <p>Наразі на території РФ відсутні консульські установи України. Також не визначена третя країна, яка могла б надавати консульські послуги громадянам України на території РФ. 11 серпня 2022 року РФ відмовила Швейцарії в праві представляти українців на території РФ через те, що вона підтримала санкції відносно країни-агресора.</p> <p>З початком наступу ЗСУ на Півдні України почала з'являтися інформація від окупаційної влади регіону про те, що мешканців Херсонської області будуть "евакуювати" на територію РФ. Також з'явилася інформація про вивезення дітей із Херсона до тимчасово окупованого Криму.</p>		
<p>Політв'язні, цивільні заручники, жертви насильницьких зникнень</p>	<p>Напередодні повномасштабного вторгнення, за даними правозахисних організацій, РФ з політичних мотивів незаконно утримувала щонайменше 127 громадян України в окупованому Криму та на своїй території, та щонайменше 301 заручник утримувався на окупованих Росією територіях Донецької та Луганської областей.</p> <p>У січні 2022 року ВРУ ухвалила Закон «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їх сімей», який спрямований на запровадження чіткої та прозорої процедури надання державної допомоги цим особам. Однак й досі реалізація цього закону, який набирає чинності у листопаді 2022 року, потребує розробки та затвердження відповідних постанов КМУ. Крім того, закон не відповідає новим умовам повномасштабного вторгнення в Україну, оскільки розроблявся до цього і був розрахований на значно меншу кількість осіб, яка потребуватиме допомоги і супроводу. Наразі, за оцінками правозахисних організацій, кількість громадян, які позбавлені волі внаслідок збройної агресії проти України, продовжує зростати і наближається до 10 тисяч осіб.</p> <p>Відтак, процедури, передбачені Законом (зокрема, комісійний розгляд питань про виділення фінансової</p>	<ul style="list-style-type: none"> розробка із залученням членів Міжвідомчої комісії при Мінреінтеграції з розгляду питань, пов'язаних з визнанням осіб такими, що були позбавлені свободи внаслідок збройної агресії РФ проти України, та прийняття з урахуванням нових обставин повномасштабного вторгнення відповідних підзаконних нормативно-правових актів, що забезпечать повноцінну реалізацію Закону України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей»; визначення загального підходу до підтвердження перебування в полоні цивільних осіб на території, яка була окупована після 24 лютого 2022 року; вжиття заходів з координації на базі Офісу Уповноваженого ВРУ з прав людини ведення та оновлення спільних із правозахисними організаціями України списків осіб, позбавлених особистої свободи з політичних мотивів внаслідок збройної агресії проти 	<p>Мінреінтеграції Мінсоцполітики Міністерство фінансів Офіс Уповноваженого ВРУ з прав людини</p>

	<p>допомоги у розмірі 100 тис. грн), не зможуть бути ефективно реалізовані.</p> <p>Окремою проблемою стало підтвердження перебування в полоні цивільних осіб на територіях, окупованих після 24 лютого 2022 року. Оскільки частина цивільних полонених звільняється не за обміном, а за рішенням російських військових після певного періоду утримання, то такі особи не мають документів, що можуть підтвердити перебування у полоні. У зв'язку з цим вони не можуть отримати разову державну допомогу, що надається особам після звільнення з полону.</p> <p>Невирішеним залишається питання узгодження та оновлення списків осіб, позбавлених волі з політичних мотивів внаслідок збройної агресії РФ, та жертв насильницьких зникнень на окупованих територіях.</p>	<p>України, та жертв насильницьких зникнень.</p>	
<p>Правовий статус територій</p>	<p>Чинним законодавством України визначається порядок визнання правового режиму тимчасової окупації. Однак на практиці не є зрозумілим, які саме критерії повинні враховуватися під час визначення перебування частини території під «фактичним» або «загальним» контролем РФ; відсутні підстави, механізм та органи, які будуть визначати, що територія є окупованою не в умовах воєнного стану. Також законодавством не визначено механізм визнання території «деокупованою», що створює відповідні практичні наслідки (зокрема, щодо надання гуманітарної та іншої допомоги цивільним, що проживають у деокупованих населених пунктах, не мають і не мали статусу внутрішньо переміщених осіб).</p> <p>З початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України РНБО України не було ухвалено жодного рішення про визнання тієї чи іншої території України такою, що перебуває під тимчасовою окупацією, попри фактичне перебування таких територій під контролем російської армії.</p> <p>Водночас постановою Кабінету Міністрів України від 7 травня 2022 року №562 визначено, що Мінреінтеграції за погодженням із Міністерством оборони України, обласними та Київською міською військовими</p>	<ul style="list-style-type: none"> • визначення механізму визнання території деокупованою; • визначення територій України, які перебувають під контролем російської армії, такими, які є тимчасово окупованою територією, або визначити перелік населених пунктів, на території яких органи державної влади не здійснюють своїх повноважень в повному обсязі; • закріплення критеріїв, за якими визначаються “територіальні громади, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій” та “територіальні громади, які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні)”. 	<p>ОПУ Комітет ВРУ з прав людини Мінреінтеграції Мін'юст</p>

	<p>адміністраціями регулярно оновлює перелік територіальних громад, розташованих у районах проведення воєнних (бойових) дій, або які перебувають у тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні). Водночас на законодавчому рівні не визначено поняття, критерії та механізм, за якими визначаються “територіальні громади, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій” та “територіальні громади, які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні)”. При цьому затвердження такого переліку із дотриманням принципу правової визначеності є запорукою належного здійснення прав. Зокрема, призначення допомоги на проживання ВПО та компенсації витрат власникам житла за тимчасове розміщення ВПО безпосередньо залежить від даного переліку (наявності або відсутності населеного пункту в такому).</p>		
<p>Інформування</p>	<p>Надалі необхідним залишається дотримання злагодженої і послідовної позиції представників органів державної та місцевої влади щодо політики держави відносно жителів тимчасово окупованої території, зони активних бойових дій, а також зайнятих російською армією населених пунктів. Зокрема, в частині їхнього становища, можливості виїзду чи рішення про залишення.</p> <p>Заклики та повідомлення про потребу виїзду мають бути підкріплені конкретною інформацією щодо порядку, заходів з підтримки, евакуаційних маршрутів, умов та тривалості розміщення тощо. Інформаційні повідомлення від влади на різних рівнях мають бути збалансованими, давати визначеність та не створювати відчуття страху.</p> <p>Зі свого боку повідомлення влади мають прикріплюватись відповідними законодавчими рішеннями. Так, в середині вересня Мінреінтеграції анонсувало продовження до 1 грудня строків подання заяви внутрішньо переміщеним особам, яким не вдалося оформити державну допомогу до 30 квітня через застосунок «Дія». Проте фактично уряд прийняв рішення лише 14 жовтня 2022 року. Протягом двох тижнів заяви від ВПО не приймалися. Зазначене впливає на рівень довіри до влади.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● подальше забезпечення злагодженої позиції органів державної влади щодо суспільно важливих питань та інформування щодо них посадовими особами; ● забезпечення своєчасного прийняття анонсованих рішень (у разі публічних повідомлень); ● забезпечення належного та в повному обсязі узагальнення інформації для розробки довгострокових рішень щодо підтримки ВПО на рівні громад; ● вжиття заходів з інформування ВПО щодо їхніх прав і свобод, гарантій та обов’язків, зокрема, в доступних форматах для людей з порушенням слуху, зору, ментальними порушеннями тощо. 	<p>Мінреінтеграції Мінцифри Мінкультури МВС МЗС Обласні та Київська міська військові адміністрації</p>

<p>Водночас аналіз інформації, розміщеної на ресурсах органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також аналіз готовності приймаючих громад до внутрішнього переміщення показує потребу в систематизації інформації щодо ВПО, її постійного оновлення, надання в повному обсязі та врахування регіонального контексту. Відсутність узагальнення та систематичне оновлення даних, зокрема щодо житла, доступу до освіти тощо, негативно впливає або унеможлиблює планування заходів з прийому ВПО, які переміщуються самостійно чи яких евакуюють, а також для отримання громадами різних видів підтримки.</p> <p>Також інформація часто викладена у форматах, які є недоступними для осіб з інвалідністю (з порушенням зору, слуху, ментальними порушеннями тощо).</p>		
---	--	--

Документ підготовлений коаліцією громадських організацій, які опікуються захистом прав постраждалих від збройної агресії проти України. До коаліції входять:

- ГО «Донбас SOS», <http://www.donbasssos.org>
- ГО «КримSOS», <http://krymsos.com/>
- БФ «Право на захист», www.r2p.org.ua
- БФ «Восток SOS», <http://vostok-sos.org/>
- ГО «Громадський холдинг “ГРУПА ВПЛИВУ”», <https://www.vplyv.org.ua/>
- БФ «Стабілізейшен Суппорт Сервісез», <https://sss-ua.org>
- ГО «Центр прав людини ZMINA», <https://zmina.ua/>
- ГО «Кримська правозахисна група», <https://crimeahrg.org/>